

Politik Bilim

Teknolojide iz sürmek...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Patent kayıt ve istatistiklerinden hareketle teknolojide iz sürmek ve gelişmelerin hangi yönde olduğunu görmek mümkündür. OECD'nin, geçen hafta sözünü ettiğim **2008 Patent İstatistikleri İncelemesi**'nde de bu amaçla çeşitli teknoloji alanlarının tarandığı bir bölüme yer verilmiş. İşte bu bölümden kayda değer bazı noktalar:

İlk akla gelen Enformasyon ve Telekomünikasyon Teknolojileri (ETT) alanına bakıldığında, **1995-2005** arasındaki on yıllık dönemde, ETT ile ilgili patent başvurularının sürekli arttığı; bu alandaki buluşları Patent İşbirliği Anlaşması (PCT) çerçevesinde koruma altına almak üzere 2005 yılında dosyalanan uluslararası patent başvuru sayısının **50.500**'ü aştığı görülüyor. Bu muazzam rakam bu teknolojilerle ilintili ARGE faaliyet hacminin de çarpıcı bir göstergesi...

Karşılaştırmalı olarak bakıldığında, bütün dünyada alınan patentlerin, 1995-1997 döneminde yaklaşık %30'u ETT ile ilgiliyken, bu oranın 2003-2005 döneminde 5 puan daha artarak %35'e yükselmiş olması dikkati çekiyor. **1995-2005** döneminde alınan ETT ile ilgili patentlerin ortalama yıllık artış hızı da %15,5 gibi, yüksek bir mertebeyi yakalamış. Bu veriler, bu teknolojilerin, başta mal ve hizmet üretimi olmak üzere, bütün ekonomik faaliyet alanlarındaki etkin rolünün ve bu teknolojilerdeki gelişmelerin sürdüğünü gösteriyor.

ETT alanında hangi ülkelerin önde koştuğuna göz atıldığında, yukarıda anılan anlaşma çerçevesinde, 2005 yılında alınmış ETT patentlerinin %35'inin ABD'ye, %18,6'sının Japonya'ya, %7,7'sinin Almanya'ya ait olduğu görülüyor. G. Kore %4,6 ve Çin de %4,2 payla tepedeki ilk beş ülke arasında yer almış.

Bir teknolojinin bir ülkeye ait toplam patent sayısındaki payının o teknolojinin dünya toplam patent sayısındaki payına oranlanarak bulunan ve o teknolojide ülkenin göreceli üstünlüğünü gösteren bir endeks var. Bu endeks 1'den ne ölçüde büyükse, bu büyüklük, ülkenin o teknoloji alanındaki göreceli üstünlüğünün de o ölçüde fazla olduğunu gösteriyor. '**Açıklanmış teknolojik üstünlük**' olarak adlandırılan bu endeksin, ETT alanında, 2003-2005 döneminde 1,5'in üzerinde olduğu iki ülke var: Finlandiya ve Singapur. Onları, 1,5'ten 1'e doğru azalan endeks büyüklükleri sırasıyla, Çin, Hollanda, G. Kore, Japonya, İsrail, İrlanda, Tayvan, Kanada, ABD ve İsveç takip ediyor. Sıralamaya 2003-2005 döneminde bütün teknoloji alanlarında aldığı toplam patent sayısı 250'nin üzerinde olan 34 ülke dâhil edilmiş; Türkiye 34'üncü sırada...

Enformasyon ve telekomünikasyon teknolojilerinden hemen sonra adı anılan biyoteknolojide de, 1990'larda, patent başvurularında, dünya toplamı olarak, düzenli bir artış görülmüş. Ama, 2000 yılında 10.000'den fazla olan başvuru sayısı sonraki yıllarda azalmaya başlamış; 2005'te yaklaşık 7200'e düşmüş. Başka bir deyişle, biyoteknolojideki patent başvuruları 1995-2000 döneminde yılda ortalama %20,2 oranında artarken; 2000-2005 döneminde yılda ortalama %7,5 oranında azalmaya başlamış. 1990'ların ikinci yarısındaki artış kısmen insan genomuyla ilgili patent başvurularının artışına; sonraki yıllardaki düşüşse, genellikle, patent ofislerinin genetik malzemeler konusunda daha katı kurallar uygulamasına bağlıyor. Bu azalma sonucunda, biyoteknolojinin 1995-1997 döneminde dünya toplam patent sayısında %9,4 olan payı da 2003-2005 döneminde %5,8'e düşmüş. Yine de hatırı sayılır bir pay...

Biyoteknolojide önde koşmayı sürdüren ilk üç ülke ABD, Japonya ve Almanya. Bunların 2005 yılında dünyada alınan biyoteknoloji patentleri içindeki payları, sırasıyla %40,6; %17 ve

%7... ‘**Açıklanmış teknolojik üstünlük**’ endeksine göreyse, sıralamadaki ilk 10 ülke Danimarka (bu alanda çok etkin bir ülke), Singapur, Belçika, Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya, İspanya, Tayvan, İsrail ve ABD. Türkiye, 34 ülke içinde yine 34’üncü sırada... Gelecek hafta ilginizi çekeceğini sandığım birkaç teknoloji alanına daha göz atacağız.

CBT. 28 Kasım 2008